Arvioita hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Liisa Häikiö, sosiaalipolitiikan professori
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Tampereen yliopisto

Lasten oikeus toimeentuloon heikentyy

- Uudistusten tavoitelluista vaikutuksista monet toteutuvat lapsikorotuksen poistamisen myötä
  - sopeutus ja uudet työlliset
- Lapsikorotuksen poistaminen kohdistuu erityisesti työmarkkinatukea saaviin kotitalouksiin
- Merkittävä uhka lasten oikeuksien toteutumiselle:
  - vaikuttaa lasten yhteiskunnalliseen osallisuuteen heti ja myös heidän tulevaisuuden mahdollisuuksiinsa
- Vahvistaa toimeentulotukea työttömyyden vuoksi pienituloisten perheiden keskeisenä etuutena.

Naisten köyhyys lisääntyy

- Esityksen mukaan työssäoloehdon pidentyminen, työttömyysetuuden suojaosan poistaminen ja lapsikorotuksen poisto vaikuttavat naisiin enemmän kuin miehiin
- Uudistus tulee heikentämään erityisesti niiden asemaa, jotka eivät työskentele vakailla työurilla vaan epävakaissa työsuhteissa erilaisissa osa-aikaisissa tehtävissä tai kausi- ja keikkatöissä.
  - tyypillisempää naisvaltaisilla aloilla
- Lapsikorotuksen poisto puolestaan vaikuttaisi naisiin useammin kuin miehiin, sillä 58 prosenttia lapsikorotuksen saajista on naisia. Heistä osa on yksinhuoltajia ja siten kotitaloutensa pääasiallisia tulonsaajia
- Uudistuksen nopea aikataulu todennäköisesti voimistaa lyhyen aikavälin vaikutuksia naisten ja perheiden toimeentuloon

Työllisyys vahvistuu tai sitten ei

- Lapsikorotuksen poistaminen saattaa lisätä työllistymistä, koska se kasvattaa työttömyysturvan ja palkkatulojen välistä eroa VAI käykö sittenkin niin, että siirtyminen toimeentulotuelle heikentää työllistymistä?
- Hallituksen esitys keskittyy työttömyysturvan heikentämiseen KUITENKIN työllisyyden vahvistumisen kansainväliset esimerkit näyttävät, että vahva työllisyys edellyttää myös työllisyyspalveluiden ja koulutuksen vahvistamista
- Vaikutukset kohdistuvat hyvin eri tavoin vakailla työurilla toimiviin ja epävakaissa työsuhteissa työskenteleviin. Eriytyvätkö työllisyysvaikutukset niin, että vakaista työurista tulee entistä vakaampia ja epävakaista työurista entistä epävakaisempia?

Julkinen talous vahvistuu tai sitten ei

- Suorat sopeuttamisvaikutukset eivät ole julkisen talouden kannalta merkittäviä ja voivat jopa kasvattaa kuntien ja valtion menoja.
- Sopeuttamisen oletetaan toteutuvan työllisyyden lisäämisen kautta MUTTA esitys ei sisällä mitään työllistymistä tukevia piirteitä. Muuttuvatko työmarkkinat palvelualoilla?
- Keskeisenä uhkana Suomen julkiselle taloudelle on heikko väestökehitys. Miten naisten ja lasten köyhyyden lisääntyminen ja epävarmuus toimeentulosta vahvistaa väestökehitystä?

Yleisarvio

- Hallituksen esityksen toimeenpanosta mahdollisesti seuraavat yhteiskunnalliset ongelmat ovat suurempia ja todennäköisempiä kuin sen myötä mahdollisesti syntyvät myönteiset muutokset olisivat.
- Esitys ei sisällä uskottavaa arviota siitä, että nyt suunniteltu toimenpidekokonaisuus vahvistaisi merkittävällä tavalla julkista taloutta lyhyellä tai pitkällä aikavälillä. Vaikutukset voivat olla päinvastaisiakin, ihan suorina lyhyen aikavälin kustannuksina esimerkiksi julkiseen talouteen mutta myös epäsuorina esimerkiksi lapsiköyhyyden tuottamina pitkän aikavälin seurauksina.
- Hallituksen esitys sisältää monia vaikutusarvioita, mutta vaikutusarviot eivät ole vaikuttaneet esityksen sisältöön.
- Mikäli hallituksen esitys työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta toteutuu, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi sen rinnalle pitäisi nopealla aikataululla luoda toimenpidekokonaisuus lasten taloudellisen osallisuuden turvaamiseksi, naisvaltaisten työmarkkinoiden uudistamiseksi sekä heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyttä ja koulutusta tukevien palveluiden vahvistamiseksi.